

► Johann Christian Lünig: Theatrum Ceremoniale Historico-Policum oder Historisch- und Politischer Schauplatz aller Ceremonien, Leipzig 1719

Moudří lidé si uvědomují, že ceremonie a rituály přispívají k udržení řádu, bez nějž by lidská společnost nemohla existovat. Proto je třeba rozlišovat mezi ceremoniami škodlivými a zbytečnými a těmi důležitými pro fungování společnosti, které nedávají prostor pro zvětšování lidských neřestí, ale v souladu s Božími zákony dokážou přinést štěstí lidskému rodu. Nejmundřejší zákonodárce židů Mojžíš nám o tom podává ostatně svědectví, když zavedl v izraelském národě takové rituály a ceremonie, které byly Bohu milé, shodné s jeho vůlí a přispívaly k poznání vyšších věcí a tím i k dosažení štěstí. [...]

Ceremoniál je řád. [...] Když potom všechno posoudíme, zjistíme, že na světě není nic bez řádu. Nastal by velký zmatek, kdyby vládci na svých dvorech a ve svých zemích nezaváděli určitý řád, protože by nikdo nevěděl, jak se má chovat k osobám vyššího, stejného či nižšího stavu.

U většiny dvorů je určeno, jak se mají chovat velcí pánové při ranním vstávání, oblékání, návštěvě kostela, snídani, jídlu a pití, vyjíždkách atd. stejně jako při svlékání a ukládání do postele a vše je spojeno do jednoho celku a zapadá do sebe. [...] Stejně tak má většina dvorů upraveno, jak má docházet k zasnubám, sňatkům a vítání nevěst v ženichově domě, dětským křtům, oslavám jmenin a narozenin a pohřbům a také jak tato nařízení mohou být měněna podle místa, času či osob, které se jich mají účastnit.

Zvláště důležité jsou okamžiky, kdy mají noví panovníci nastoupit svou vládu nebo naopak se jí vzdát, být prohlášeni následníkem, zvoleni nebo korunováni a každý takový akt má svůj předpis, do jaké míry závisí na vůli panovníka a jaké slavnosti ho doprovází. [...]

Kromě doposud vypočítávaných případů, kdy ceremoniál řeší vztahy mezi velkými pány navzájem a v němž každý suverén disponuje neomezenou mocí, existuje také nutnost stanovit určitá pravidla pro styk mezi suverénem a jeho poddanými. V této oblasti panovník určuje, jak jsou udělována léna vazalům, jak mu má být holdováno poddanými ve městech a jak na venkově, jak bude přijímán na říšských a zemských sněmech a jiných veřejných shromážděních a jak budou probíhat další zvyková setkávání.

Zatímco v uvedených případech je úprava pravidel zcela v rukách panovníka, v případě setkávání suverénů navzájem je situace složitější. Zde musí platit povinnosti dvorního chování a zákony přátelství, a to kvůli nedostatečnosti lidských jedinců, kteří často potřebují pomoc druhého, což vytváří vzájemnou závislost a přikazuje být uctivý. [...]

Většina dvorů se porovnává navzájem: dříve než se španělský král Filip IV. setkal na Bazantím ostrově s francouzským králem Ludvíkem XIV., byly ceremonie obou dvorů pečlivě prozkoumány a vzájemně sladěny. Podobně se stalo také roku 1664, kdy se podobné porovná-

ní týkalo Braniborska a Savojska. [...] Velké komplikace působí setkávání vyslanců na mírových kongresech, kde je ceremoniál předmětem dlouhých debat. [...]

Panovníci jsou smrtelní lidé stejně jako ostatní. Protože je ale Bůh o své vůli vyvýšil nad ostatní a učinil svými zástupci na zemi, proto musejí být odlišeni od ostatních vnějšími znaky, aby tím u svých poddaných získali větší respekt a úctu. Toto platí u většiny lidí, zejména u prostého lidu, který více posuzuje věci svými pocity a představami než vtipem a rozumem, tak se nechává spíše pohnout tím, co přichází do jeho smyslů a co mu padne do očí. Pokud začnete obecnému lidu stokrát po sobě vysvětlovat, že mají svého vládce poslouchat, protože je to Boží příkaz a že k tomu radí i zdravý rozum, vládce sám však se jim ukáže ve špatných šatech, bude vaše snaha marná. Proto se knížata nejen oblékají do skvostných šatů, ale obklopují se dvořany, nechávají se pozdravovat cizími poselstvy a chránit množstvím vyšňořených vojáků, obdiv lidí způsobí jejich úctu a ta dále povede k jejich poslušnosti. Každý jeden bude ochotný poslouchat takového knížete a jemu sloužit. A z tohoto důvodu také pořádají panovníci ceremonie a krásné slavnosti.

■ Otázky k textu:

1. Ověřovací

- a) Jak se mají mezi sebou chovat panovníci, kteří se potkají?
- b) Kdo je pro autora vzorem pro tvorbu ceremonií?

2. Faktografické

- a) Vysvětlete pojmy „holdování“, „léno“ a „vazal“.
- b) Kde se nachází Bažantí ostrov a jakou roli v diplomacii hrál?

3. Historické myšlení

- a) Uvedte alespoň tři důvody, proč je ceremoniál pro společnost důležitý.
- b) Jak mohl panovník skrze ceremoniál zvýšit svou moc nad poddanými?

■ Vazba na rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání:

RVP ZV: vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti